

Література

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : Реком МОНмолодьспорту України / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – Підручн. друге вид., доповнене. – К : Видавничий дім "Слово", 2011. – 704 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Підручник. Реком. МОНмолодьспорту України для студ. ВНЗ / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с. – (Альма-матер)
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Слово, 2013. – 448 с.
4. Дятленко Н. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ : Методичний посібник / Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук // Дитячий садок. Бібліотека. – 2010. – №2.
5. Калуська Л. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі : Практико-навчальний посібник / Л. Калуська, М. Отрощенко, І. Вірстюк. – К. : Шкільний світ, 2011. – 192 с.

УДК: 378.014

М. С. БАРЧІЙ
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Покращення рівня комунікативної компетентності майбутніх педагогічних працівників є важливим завданням, що вимагає готовності до розробки та апробації нових педагогічних технологій навчання і виховання. Під час навчально-виховного процесу вчителю треба вміти виявляти: педагогічний гуманізм, емпатійне розуміння вихованців, співробітництво, вміння вести діалог з дитиною, особистісну позицію. Комунікативна компетентність є здатністю особистості застосовувати у спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями. Очевидно, що провідним завданням вчителя початкових класів, головною метою якого є навчання, розвиток та виховання молодших школярів, має бути формування комунікативної компетентності в учнів, а це стає неможливим без педагогічної комунікації. Тому, задля ефективного здійснення педагогічного процесу та розвитку комунікативної компетентності в учнів, учитель початкових класів має володіти високим рівнем сформованості власної професійно-комунікативної компетентності.

Необхідною умовою формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів виступає процес самовиховання комунікативної культури та компетентності. На основі досягнень педагогічної теорії можна виділити в самовихованні комунікативних умінь декілька етапів. Перший етап передбачає розвиток здібностей до рефлексії, до усвідомлення власної поведінки у спілкуванні. Другий етап пов'язаний із самовихованням умінь відчувати інтелектуальний, емоційний, морально-вольовий стан студентів, стимулювання їх бажання вчитися. Третій етап передбачає не тільки розвиток умінь сприймати, встановлювати контакти, а й обов'язково активно впливати на студентів. У самовихованні комунікативних умінь майбутнього педагога

значне місце посідає досвід повсякденного спілкування, особливо якщо його використовувати усвідомлено, цілеспрямовано [1].

Психологічною основою та необхідною умовою формування комунікативної компетентності є високий рівень розвитку комунікативних здібностей. Комунікативні здібності вчителя розглядаються як багатогранне особистісно-професійне утворення, яке забезпечує здатність оптимальної організації професійного спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, адекватність сприймання себе у спілкуванні під час взаємодії та індивідуально-психологічних особливостей співрозмовників, швидкість та легкість засвоєння нових, більш ефективних форм комунікативної поведінки. Вони інтегруються у стилі професійної взаємодії вчителя, забезпечуючи індивідуальний характер його спілкування з вихованцями, і є основою готовності спеціаліста до педагогічного спілкування, провідним компонентом комунікативної компетентності вчителя [2].

Формування комунікативної компетентності у майбутніх вчителів зумовлюється рядом наступних психологічних умов: рівнем потреби у спілкуванні (зумовлюється мотивацією педагогічної діяльності, бажанням контактувати з професійним середовищем, усвідомленням професійно важливих комунікативних характеристик вчителя), особливостями спілкування у студентській групі (інтенсивністю внутрішньо-групових контактів, емоційною задоволеністю у процесі міжособистісного спілкування, рівнем взаєморозуміння).

Відповідно до структури комунікативної компетентності педагога, до індивідуально-особистісних якостей, що впливають на ефективність професійно-комунікативної діяльності в навчально-виховному середовищі, віднесено: глибоке розуміння педагогом самого себе, своїх потреб та спонукань, умінь управляти собою та власними емоціями, спрямовувати їх у потрібне русло, упевненість у собі, а також умінь створити атмосферу емоційного комфорту в навчально-виховному середовищі (компетенція самосвідомості та самоконтролю); умінь оцінювати емоційно-психологічні реакції всіх суб'єктів навчально-виховного середовища під час педагогічного спілкування (перцептивна компетенція); розуміння педагогом емоційного стану вихованців (колеги, батьків) через співпереживання, проникнення до їх суб'єктивного світу, умінь враховувати почуття та емоції всіх суб'єктів навчально-виховного середовища (компетенція емпатії) [3].

Виходячи зі специфіки праці вчителя, комунікативна компетентність представників цієї професії має певні особливості, які полягають у необхідності володіння вміннями логічно, науково та стисло передавати предметну інформацію, виховувати гармонійно-розвинену особистість та організовувати педагогічно-доцільну взаємодію в навчально-виховному середовищі, враховуючи вікові особливості учнів молодшого шкільного віку.

Література

1. Бірюк Л.Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психолого-академічний аспект) : навчальний посібник / Л.Я. Бірюк – К. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. – 210 с

2. Волкова Н.П. Професійно – педагогічна комунікація / Наталія Павлівна Волкова. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
3. Максименко С.Д., Заброцький М.М. Технологія спілкування / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький . – К. : Главник, 2005. – 112 с. – (серія «Психологічний інструментарій»).
4. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : підруч. для студ. ВНЗ / Л.Г.Подоляк , В.І. Юрченко . – Вид. 2-ге, доп. і перераб. – К. : Каравела, 2008. – 351 с.

УДК 316.6+316.477

Л. І. БЕРЕЗОВСЬКА
Мукачівський державний університет

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ КАР'ЄРИ ОСОБИСТОСТІ

В останні роки став зникати негативний відтінок поняття «кар'єра». Зараз людина, «яка будує кар'єру», розглядається, скоріше, як така, що має орієнтацію на реалізацію особистісного і професійного потенціалу. Кар'єра – це один з показників індивідуального професійного життя людини, досягнення бажаного статусу і відповідного йому рівня і якості життя, а також досягнення популярності і слави. Успішно побудована кар'єра дозволяє людині домогтися визнання своєї неповторності, значимості для інших людей, для суспільства в цілому.

Слово «кар'єра» означає успішне просування в області суспільної, службової, наукової та іншої діяльності, рід занять, професію.

Поняття успішної кар'єри пов'язується насамперед із успішним професійним самовизначенням. Однією з популярних в психології є теорія професійного самовизначення Д. Сьюпера. Д. Сьюпер виділив чотири типи кар'єри, які залежать від особливостей особистості, способу життя, стосунків і цінностей людини. Підставою цієї класифікації є показник стабільності кар'єри. Це стабільна, звичайна, нестабільна кар'єра та кар'єра з множинними пробами [1].

Найчастіше при вивченні успішної кар'єри об'єктом дослідження стають керівники. Американські дослідники виділяють три рівня кар'єри серед керівників: *I. Низова ланка управління (технічний рівень)*. *II. Середня ланка управління (управлінський рівень)*. *III. Вища ланка управління (інституціональний рівень)*.

Д. Мак-Клеланд виділив три основні мотиви у виборі особистої кар'єри керівників: прагнення до влади, прагнення до успіху та мотив належності [1].

Дослідники звертають увагу на дві групи факторів, що визначають формування кар'єри.

По-перше, *чинники, пов'язані безпосередньо з людиною*. Це здібності та інтереси людини, мотивація, прийняття рішення про зміну ролей і статусу, особливості спеціалізації і так далі.

По-друге, *чинники, пов'язані з взаємодією особистості оточуючих людей та організації*. Це вплив інших людей на професійну кар'єру людини (наприклад, матеріальні можливості сім'ї батьків під час навчання, планування власної сім'ї та поєднання інтересів сім'ї та організації, досягнення

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>